

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 588/2020-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duřu a Ladislava Duditřa (sudca spravodajca) predbeřne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 14 P 215/2019 a jeho uznesením z 28. mája 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, sťažnostná argumentácia a návrh rozhodnutia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie základných práv

podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 P 215/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“) a jeho uznesením z 28. mája 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“). Sťažovateľ je advokátom zapísaným v zozname advokátov vedenom Slovenskou advokátskou komorou pod č. 5834.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ je v napadnutom konaní o rozvod manželstva účastníkom konania na strane odporcu. Okresný súd nariadil na 28. máj 2020 pojednávanie vo veci samej, na ktorom malo dôjsť k výsluchu maloletého syna sťažovateľa. Sťažovateľ sa mailovou správou odoslanou 27. mája 2020 ospravedlnil z prítomnosti na nariadenom pojednávaní. Ako dôvod uviedol svoj zdravotný stav, ktorý s ohľadom na vtedy účinné opatrenia prijaté Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 mohol spôsobiť, že by mu do budovy súdu nebol umožnený vstup. Uviedol, že žiada o odročenie nariadeného pojednávania, keďže nesúhlasil, aby súd pojednával bez sťažovateľovej osobnej prítomnosti.

3. Pojednávanie vo veci samej sa uskutočnilo v neprítomnosti sťažovateľa, pričom došlo aj k výsluchu maloletého syna sťažovateľa bez prítomnosti oboch rodičov. Okresný súd v zmysle § 180 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších prepisov (ďalej len „CSP“) vydal uznesenie, ktorým rozhodol, že pojednávanie vykoná v neprítomnosti sťažovateľa.

4. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou napáda už uvedený postup okresného súdu, ako aj uznesenie, ktorým okresný súd rozhodol, že pojednávanie sa uskutoční aj bez prítomnosti sťažovateľa.

5. Sťažovateľ uvádza, že napadnutým postupom a rozhodnutím okresného súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného

práva byť prítomný na pojednávaní a pri vykonávaní dôkazov, vyjadriť sa k vykonaniu dôkazov a k dôkazom samotným podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

6. Podľa jeho názoru okresný súd mal pojednávanie odročiť, keďže neboli splnené zákonné podmienky, aby súd mohol pojednávať aj v neprítomnosti sťažovateľa. Okrem toho uviedol, že jeho maloletý syn je dlhodobo manipulovaný navrhovateľkou, matkou maloletého, preto výpoveď maloletého syna nemožno považovať za hodnovernú, ak bola vykonaná iba v prítomnosti jeho matky, ale bez účasti otca. Z tohto dôvodu žiada, aby ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie okresného súdu a uložil okresnému súdu neprihliadať na dôkazy vykonané na pojednávaní 28. mája 2020.

7. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol vo veci samej nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci v prítomnosti sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a rozhodnutím okresného súdu. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu žiada zrušiť a navrhuje, aby bola okresnému súdu uložená povinnosť neprihliadať na dôkazy vykonané na pojednávaní 28. mája 2020 v rámci konania vedeného pod sp. zn. 14 P 215/2019.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

8. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

9. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

18. Princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych

prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich.

19. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám či právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Uplatnenie princípu subsidiarity tak vylučuje duplicitu v rozhodovaní pri poskytovaní ochrany základným právam alebo slobodám.

20. Princíp subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

21. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd ustálil, že jej podstatou je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci v jeho prítomnosti a základného práva vyjadriť sa k vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a rozhodnutím okresného súdu z dôvodu, že uvedeným postupom a rozhodnutím boli sťažovateľovi upreté jeho procesné práva účastníka konania. Podľa jeho názoru vykonaním výsluchu maloletého na pojednávaní, ktoré sťažovateľ žiadal odročiť zo zdravotných dôvodov, došlo k porušeniu

uvedených práv, pričom je toho názoru, že o tvrdenom porušení týchto práv nerozhoduje iný súd.

22. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní každého návrhu skúma, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Ako už bolo naznačené, podmienkou toho, aby ústavný súd pristúpil k meritórnemu prejednaniu ústavnej sťažnosti, je skúmanie, či na poskytnutie ústavnoprávnej ochrany, ktorej sa sťažovateľ domáha, nie je príslušný iný orgán.

23. Sťažovateľ je účastníkom konania, ktoré momentálne prebieha pred súdom prvej inštancie, pričom výsledkom tohto konania, ktoré má svoju procesnoprávnu a hmotnoprávnu stránku, bude rozhodnutie okresného súdu vo veci samej. Ak bude rozhodnutie znieť v neprospech sťažovateľa, bude oprávnený podať proti nemu riadny opravný prostriedok, a to odvolanie v zmysle § 355 a nasl. CSP. Jedným z prípustných odvolacích dôvodov je aj porušenie procesných práv odvolateľa, a to podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, ktorý znie: „Odvolanie možno odôvodniť len tým, že b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.“ Navyše podľa § 365 ods. 2 CSP je možné odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie vo veci samej odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej. Ak bude sťažovateľ procesne legitimovaný na podanie odvolania, jeho argumentácia uvedená v ústavnej sťažnosti je uplatniteľná ako spomínaný odvolací dôvod. Následne bude primárne úlohou odvolacieho súdu poskytnúť súdnu ochranu sťažovateľom označeným právam.

24. Napadnuté rozhodnutie okresného súdu má povahu uznesenia o vedení priebehu konania, bolo vyhlásené a jeho obsah bol zaznamenaný v zápisnici o pojednávaní a ako také sa nedoručuje, pretože proti nemu nie je prípustné odvolanie ani sa ním neukladá povinnosť (§ 235 ods. 2 CSP). Skutočnosť, že zákon nepripúšťa bezprostrednú možnosť napadnúť takéto uznesenie všeobecným právnym prostriedkom ochrany základných práv (odvolaním),

však vôbec neznamená, že automaticky nastupuje právomoc ústavného súdu vykonať ústavnoprávny prieskum tvrdeného zásahu, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením. Procesný postup okresného súdu ako celok, ktorého súčasťou je aj napadnuté rozhodnutie, je oprávnený preskúmať v prvom rade odvolací súd, a to vo fáze konania tomu zodpovedajúcej, to znamená v konkrétnom prípade v odvolacom konaní o preskúmaní rozhodnutia okresného súdu vo veci samej. Riadnym uplatnením tohto opravného prostriedku možno dosiahnuť nápravu, ktorej sa sťažovateľ domáha aj touto ústavnou sťažnosťou, teda prieskum procesného postupu súdu napadnutým uznesením.

25. Z už uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol o odmietnutí podanej ústavnej sťažnosti z dôvodu nedostatku právomoci na jej preskúmanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

26. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. novembra 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu